

Dr. Öğretim Üyesi Şerife AĞARI

Karabük Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Karabük/TÜRKİYE
serifezun@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8197-9104

TASAVVUFÎ METİNLERİ İHTİVA EDEN BİR MECMUA ÜZERİNE

A STUDY ON REVIEW CONTAINING
SUFISM TEXTS

DOI Number: 10.28981/hikmet.494856

ÖZ

Mecmualar edebiyatımız ve kültürümüz açısından zengin birer kaynaktır. Edebi metinlerin dışında hayata dair pek çok hususa yer veren mecmualar dönemin edebî zevkini, sosyal yaşantısını, inançlarını, gelenek ve göreneklerini ortaya koyan birer hazine niteliğindedir. Ayrıca tertip eden kişinin şahsî zevklerini ve bilgilerini yansıtmakla kalmaz aynı zamanda elden ele dolaşmış olabileceği için farklı dönemlerin izlerini de taşıyabilir. Mecmualar bilhassa içeriklerine göre farklı şekillerde tasnif edilmiştir. Bu tasnifler içerisinde en renkli bilgileri ihtiva eden mecmualar karışık içerikli olanlardır. Zira onların içerisinde edebiyattan tarihe, yemek tariflerinden dualara, dini bilgilerden şifalı otlara kadar çok çeşitli alanlarda bilgi yer alır.

Bu makalenin konusu olan mecmua Marmara Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Koleksiyonu'nda kayıtlıdır ve karışık içerikli bir eserdir. İçerisinde manzum ve mensur metinler bulunan bu mecmuada yer alan konular ağırlıklı olarak tasavvufî olduğu için bir tasavvufî metinler mecmuası olarak da değerlendirilebilir. Hatta metinlerin çoğunun Halvetî tarikatına ait olduğu göz önünde bulundurulduğunda mürettebi belli olmasa da Halvetî bir derviş tarafından tertip edildiği söylenebilir. Çalışmada önce mecmualar ve tasnifleri hakkında bilgi verilmiş, ardından makalenin konusunu teşkil eden mecmua tanıtılmış ve sonrasında MESTAP¹'a uygun bir tabloyla araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, mecmua çeşitleri, tasavvuf mecmuası.

ABSTRACT

Reviews are from rich sources for our literature and culture. Except for literary texts, these reviews give us a lot of information about life. Besides, they are as national treasures, informing us on enjoyments, social life, beliefs and traditions of the period. They also give us information about author's personal enjoyments, knowledges. At the same time, inform us on different periods because they may stroll from hand to hand.

Reviews are differently classified according to their contents. The most colorful one is having mixed content reviews. Because, they have different subjects as literature, history, foods, prayers, religious information, curative plans.

The reviews, we studied on, is registered to Library of University of Marmara, Rare Works Section. It also has mixed content. There have been texts, written in verse and classical texts. The subjects are heavily on sufism. So it may be evaluated as sufism review. Most of the texts are related with Khalvati sect. It is unknown that who wrote this review; but it can also be understood that it may be arranged by a khalvati dervish. First of all, we gave information about reviews and their arrangements. Later, we introduced the review, actually we have studied on. At last, we presented the review for researchers, according to the MESTAP²

Keywords: Review, review samples, sufism review

¹ Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi. Bilgi için bkz: <http://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm>

²Systematic Classification Project of Journals. For more information, see: <http://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm>

Giriş

Mecmua Arapça cem' kökünden gelmektedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamlarında kullanılan mastardan yapılan mecmû' ise toplanmış, derlenmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise mecmua'dır. Anlamı da toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaptır.

Mecmualar başlangıçta ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilâç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır. Mecmualar Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyen bu dilleri bilip bilmemesine ve derlenen metinlerin diline göre bunların ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde de yazılmıştır. Çoğunlukla ilmi ve dinî konularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça, edebiyat ve sanat konularındakilerin ise manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir (Uzun, 2003: 28/265).

Mecmualarla ilgili çeşitli tasnif çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan birisi Günay Kut'a aittir. Buna göre mecmualar kendi aralarında şöyle bir tasnife tabi tutulmuştur:

- Nazire mecmuaları
- Seçme şiir mecmuaları
- Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar
- Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe, Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.
- Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986: 6/170).

Başka bir mecmua tasnifi ise Agah Sırrı Levend tarafından yapılmıştır. Buna göre mecmualar:

- Nazire mecmuaları
- Seçme şiir mecmuaları
- Farklı konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- Aynı konudaki eserleri içinde toplayan mecmualar
- Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgi, fıkra ve özel mektupları kapsayan mecmualar şeklinde tasnif edilmiştir (Levend, 1998: 166-167).

Son dönemde mecmualarla ilgili yapılan çalışmalarda ciddi bir artış gözlenmektedir. Buna bağlı olarak mecmuaların tasnifine dair de yeni çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan birisi de Atabey Kılıç'a aittir. Bu çalışmada mecmualar daha geniş kapsamlı ele alınmış ve kuşatıcı bir tasnife tabi tutulmuştur. Buna göre mecmualar genel olarak cilt ve tertip hususiyetleri bakımından, şekil bakımından, dil bakımından, muhteva bakımından ve şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilmesi bakımından olmak üzere beş ana başlık altında ele alınmıştır. Her

başlık içinde de alt başlıklarla mecmuaların çeşitliliği gözler önüne serilmiştir (Kılıç, 2012: 81-95).

Mecmualar hakkında bunlardan başka yapılmış çeşitli tasnif çalışmaları bulunmaktadır.³ İncelenen mecmuaların sayısı arttıkça bu tür tasniflerin de çeşitliliğinde bir artış olacaktır.

Mecmuaların bir kısmının mürettibi belli bir kısmının ise belli değildir. Ne zaman düzenlendiğine dair herhangi bir tarih kaydı da genellikle bulunmayabilir.

Mecmualar edebiyattan tarihe, tasavvuftan felsefeye, matematikten tıp ve astronomiye kadar pek çok alanda bilgi sağlayan kaynaklardan biridir. Mecmular ki bilhassa risale mecmuaları bize o mecmuayı tertip eden kişinin eğitim durumu, ilgisi, merakı, meşrebi gibi şahsi konuların yanında toplumun o günkü algısı hakkında da bilgi verir.

Mecmualar sayesinde tanınmış bir şairin divanında bulunmayan bir şiirinin tespit edilmesi ya da divanı bulunamayan şairlerin divanlarının oluşturulması mümkün olabilirken özellikle risale mecmualarında bir şaire ait manzum ya da mensur müstakil bir eser gün yüzüne çıkartılabilir.

Ayrıca bilinmeyen ve kullanılmayan nazım şekilleri, yeni türler, kullanımına rastlanılmayan aruz kalıplarıyla karşılaşılabılır. Şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgiler bulunabilir. Bunların dışında mecmuaların edebiyata ve kültürümüze daha pek çok katkısı bulunmaktadır.⁴

Tabii bütün bunların yanında mecmuaların özellikle metin tenkidinde bir nüsha olarak kullanılmasında bazı problemler ortaya çıkabilir. Bu problemlerin neler olabileceğine dair çeşitli çalışmalar yapılmıştır.⁵ Ancak her şeye rağmen mecmualar, üzerinde titizlikle çalışılması gereken önemli vesikalardır.

Mecmualar içerisinde belki de en renkli olanları karışık içerikli mecmualardır. Kütüphanelerde bu tür mecmualardan çok sayıda bulunmaktadır. Bunların korunmuş olması sadece birer müsvedde defteri olarak kabullenilmediğini göstermekle kalmaz aynı zamanda geçmişteki yazılı kültür hakkında bilgi veren birer kaynak olduğuna işaret eder. Zira bu tür mecmualar mecmuayı oluşturan kişinin daha çok özel hayatındaki tercihlerini ve içinde yaşadığı toplumun özelliklerini yansıtır (Buzov, 2012: 35).

Makalenin konusu olan mecmua, karışık içerikli mecmuaya örnektir. Ancak içinde yer alan metinlerin genelinin tasavvufî konulu olması açısından değerlendirildiğinde bir tasavvuf mecmuası olduğu da söylenebilir. Hatta bu tasavvufî metinlerin daha çok Halvetî geleneğine ait olduğu göz önünde bulundurulursa Halvetî bir dervişin elinden çıkmış tasavvuf mecmuası olduğunu söyleyebiliriz.

³ Mehmet Gürbüz, Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı, İstanbul, Turkuaz, 2012, s. 99-113.

⁴ Konuyla ilgili yapılmış çalışma için bkz. M. Fatih Köksal, Şiir Mecmualarının Önemi ve "Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi" (MESTAP), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı, İstanbul, Tukuaz, 2012, s. 411-431.

⁵ Yaşar Aydemir, Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, Summer 2007, s. 122-137.

1. Mecmuanın Genel Özellikleri

a. Kayıt Bilgileri

Mecmua Marmara Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Koleksiyonu'nda bulunmaktadır. İçerisinde yer alan altı ayrı bölüm altı ayrı kayıtle yer almaktadır.

- Tercüme-i Erbaîne Hadîs 13008/Y019.01
  - Risâle-i Der Beyân-ı Silsile-i Şerife-i Şeyh Şâban-ı Velî 12896/Y019.02
  - Risâletü fi't-Tasavvuf 13009/Y019.03
  - Manzûme Der Beyân-ı Merâtib-i Tevhîd 13010/Y019.04
  - Manzûme-i Tuhfe-i Cemâl Halvetî 12897/Y019.05
  - Manzûme-i Risâle-i İ'tikâdiyye 13011/Y019.06
- Eserin boyutu 205x16, 158x108 mm'dir.

b. Zahriye ve 1a Bilgileri

Mecmuanın iç kapağına çizgili defter yaprağı yapıştırılmış ve kurşun kalemle genel hatlarıyla mecmuada yer alan metinler sayfa numarasıyla birlikte sıralanmıştır.

Mecmuanın 1a sayfasında ise iki farklı dua bulunmaktadır. Bunlardan ilki gece dışarıda kalan birini kurtlardan ve yırtıcı canavarlardan korunması için okuması gereken dua hakkındadır. İkinci dua ise Muharrem ayının farklı gecelerinde okunması gereken dualar hakkındadır. Sayfa kenarlarında ise *lâ mevcûde illallâh, lâ ma'bûde bi'l-hakkı illallâh, lâ maksûde illallâh* yazılmıştır.

c. Başı ve Sonu

Baş (1b)

Hiç niyyetsüz cihân içre dürüst olmaz 'amel

İnneme'l-'a'mâlü bi'n-niyyât buyurdu Resûl

Sonu (86b)

velî 'ârif kalbi ile ol maqâmâtı seyr eyler tevfiq-i Rabbü'l-'âlemîn ve şefâ'at-i Seyyidü'l-mürselîn ile.

d. Varak ve Satır Sayısı

Mecmua 86 varaktan oluşmaktadır. Bir sayfa atlandığı için mecmuaya verilen sayfa sayısına göre ise 85 varak görünmektedir.

Mecmua manzum ve mensur metinlerden oluştuğu için satır sayısı muhtelifdir. Mensur metinlerde en az 9 en fazla 27 satır bulunmaktadır. Manzum metinlerde ise 2 sütun 15 satır ve 4 sütun 22 satır gibi muhtelif düzenlemeler bulunmaktadır. Ayrıca derkenarlarında evliya menâkıbından çeşitli nakiller, hadis-i şerifler, notlar ve ana metnin konusuyla ilgili kısa açıklamalar yer almaktadır. Mecmuadaki metinlerin geneli nesih hatla yazılmıştır ancak yazılardaki farklılıklardan yola çıkarak birden fazla kişi tarafından metin eklendiği söylenebilir. Ayrıca mürettibi hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. 53b-76b sayfaları arasında yer alan Risâle-i İtikâdiyye adlı mesnevinin sonunda Halvetî derviş Hüseyin Boyabâdî'ye ait istinsah kaydı vardır. Ancak her ne kadar eserin içindeki metinler ağırlıklı olarak Halvetî büyükleriyle ilgili olduğu için mecmuanın bir Halvetî derviş tarafından tertip edildiği düşünülse de bu kişinin Hüseyin Boyabâdî olup olmadığı net değildir. Zira bu şekilde bir kayıt başka bir bölümde yer almamaktadır.

e. Mecmuadaki Metinler

Mecmuada eserlerine yer verilen ve ismi tespit edilebilen 12 şair ve mutasavvıf bulunmaktadır. Ayrıca biri Arapça olmak üzere 7 farklı mensur metnin bulunduğu eserde 25 müfred, 10 gazel, 5 mesnevi, 3 kıt'a, 3 nazım, 1 murabba olmak üzere altı farklı nazım şekli yer almaktadır. Mecmuadaki metinlerin tamamına yakını dinî ve tasavvufî konuları ihtiva etmektedir. Buna bağlı olarak akaidnâme, nasihatnâme, manzum hadis tercümesi gibi öğretici türlerin yanında tasavvuf adabına dair metinlere yer verilmiştir. Mecmuadaki metinlerle ilgili genel bilgiler şu şekildedir:

1b ve 8a sayfaları arasında Usûlî'ye ait manzum 75 hadis ve vecizeye yer verilmiştir. Âdem Ceyhan Usûlî'nin hadis tercümesi ile ilgili yaptığı çalışmada şairin aslında 69 hadis-i şerifi 10 tane de Hz. Ali (ra)'ye atfedilen sözü tercüme ettiğini belirtir. (2003: 153) Buna göre elimizdeki mecmuada yer alan metinde üç hadis, bir tane de Hz. Ali (ra)'ye ait söz eksiktir.⁶

8a sayfasında Adlî Efendi'ye ait talik hatla yazılmış üç gazel yer almaktadır.

8b'de Arapça bir dua bulunmaktadır.

9a'da Kemal Paşazâde'ye ve Nev'î'ye ait birer kıt'a, iki müfred, İstanbul'un fethi için düşürülmüş tarih kayıtları, Fatih Sultan Mehmet'in tahtta kaldığı süre ve vefat ettiği yaş hakkında bilgi yer almaktadır.

9b-13b arasında *Hâzihi'r-risâle Der-Beyân-ı Silsile-i Şerîfe* başlığı altında dokuz sayfa boyunca Halvetî şeyhi Şeyh Şâbân-ı Velî'ye ait silsile yer almaktadır. Ömer Fuâdî'den nakledilen metnin sonunda kendisine ait de beş beyitlik bir manzume bulunmaktadır.

14a-14b'de *Hâzâ Risâlei li'ş-Şeyhi'l-kâmili'l-fâzil el-Mevlânâ Muhyiddîni'l-Arabî Kuddise Sırruhu'l-Azîz* başlığı altında Kübreviyye tarikatının kurucusu Necmüddîn-i Kübrâ'ya ait Arapça mensur bir risale yer almaktadır. Bu bölümde şeriat, tarikat ve hakikat bahisleri ele alınmış ve ibadetlerin şeriata ve tarikata göre yorumları yapılmıştır.

14b-18a aralığında *Der-Beyân-ı Ender Merâtib-i Tevhîd Gûyed* başlığıyla bir tevhit risâlesi yer almaktadır. Tevhidin mertebelerine dair yazılmış manzum bir metin olan bu risâlede tevhidin çeşitleri olan tevhîd-i ef'âl, tevhîd-i sîfât ve tevhîd-i zât'ın ne olduğu izah edilmiş daha sonra tevhîd-i hakîkî yani tevhîd-i Rahmânî mertebesi üzerinde durulmuştur.

18b-52b sayfaları arasında *Hâzâ Manzûme-i Cemâleddîn Kuddise Sırruhu'l-azîz* başlığıyla Cemâl-i Halvetî'ye ait bir mesnevi yer almaktadır. Başlığın üzerinde *Hâzâ Manzûme-i Tuhfe-i Cemâl-i Halvetî Kuddise Sırruh* yazmaktadır. Şair eserine sebep-i telif bölümünde Tuhfe ismini verdiğini söylese de metnin son kısmında adının *Esrâr-ı Garîbe* olduğunu ifade etmektedir. Klasik

⁶ Eksik olanlar şunlardır:

- Din ilminde derin ihtisas kazandıktan sonra Allah'ın emir ve yasaklarını kusursuz bir şekilde yerine getirmek için yalnızlık köşesine çekilip ibadetle meşgul olanlar öne geçtiler.)
- Her işittiğini söylemek kişiye yalan olarak yeter. (Ebû Dâvûd, Edeb, 80)
- Tekellûf ve eda ile fesahat ve belagat taslayan, sözde ve işte çok inceleyip sık dokuyan kimseler helak oldu. (Müslim, İlm, 7)
- Eğer (gayb) perde(si) açılsaydı şüphesiz imanın şimdikinden fazla olmazdı. (Hz. Ali)

mesnevi tertibine uygun olarak yazılmış 996 beyitten oluşan bu metnin Cemâl-i Halvetî'nin kaynaklarda adı geçen *Câmiu'l-Esrâr ve'l-Garâib* adlı eseri olma ihtimali yüksektir. Şair bu eserde kalbin yedi tavrını tasavvufî olarak açıklamış ayrıca her tavrı için bir temsil ve hikâyeye yer vermiştir. Metin boyunca bazı sayfaların derkenarlarına Rûhî, Fuzûlî, Nesîmî gibi farklı şairlerden şiirler serpiştirilmiş, çeşitli notlar düşülmüş, bazı hadis-i şeriflere yer verilmiş, farklı mutasavvıflardan rivayetler nakledilmiştir. 32b sayfasının derkenarına ise *Der-Beyân-ı Nefs-i Emmâre Levvâme Mülhimme Mutmainne* başlığı atılıp bu kavramlar hakkında bilgi verilmiştir.

53a'da *Menkabe-i Ömerü'l-Fuâdî Kuddise Sırruhu Hazretlerinin Menâkıb-ı Şerîfinden İhrâc-ı Tahrîr-i Der-Beyân* başlığı altında Ömer Fuâdî'nin *Menâkıb-ı Şerîf*inden nakledilen bir bölüm ve edeple ilgili iki beyit bulunmaktadır.

53b-76b sayfaları arasında *Risâle-i İ'tikâdiyye* bulunmaktadır. Bu Hatîb mahlaslı bir şair tarafından yazılmış manzum bir akâidnâmedir. Eser üzerinde yapılan çalışma sonucunda metnin Taftazânî'nin *Şerhü'l-Akâid* adlı eserinin manzum Türkçe tercümesi olduğu ortaya konulmuştur.⁷ Risâlenin sonunda Halvetî derviş Hüseyin Boyabâdî'ye ait bir istinsah kaydı bulunmaktadır.

77a'da bir nazım, manzum bir şerbet tarifi, Seyyid Ahmed Rufâî'nin vefat yılına ve Karamanlı Yunus Emre dervişleri es-Seyyid Hüseyin ve Yahyâ'nın tekke ziyaret tarihine ait kayıtlar bulunmaktadır.

77b'de Ilgaz Dağı'ndaki Benli Sultan türbesi için düşürülen tarih kaydı vardır. Ayrıca Şeyh Yahyâ'ya ait bir manzume, Kastamonu ile ilgili bir beyit ve Farsça bir tarih kaydı yer almaktadır.

78a'da beş tane müfred ve bir murabba bulunmaktadır.

78b'de Kul Nesîmî'ye ait bir gazel yer alır.

79a'da *Nakl-i Manzûme-i Yahyâ Kuddise Sırruhu'l-Azîz* başlığı altında Seyyid Yahyâ'ya ait bir mesnevi bulunmaktadır.

79b-84a sayfaları arasında manzum mensur karışık nasihatnâme türünde bir metin yer almaktadır. Kime ait olduğu belli değildir.

84b'de 17 müfred bulunmaktadır.

85a-86a sayfaları arasında *Nakl-i Risâlat-ı Tasavvuf* başlığı altında tasavvuf risalesi yer alır, mensur bir metindir.

86b'de *Der Beyân-ı Mi'râc-ı Evliyâ Mâdâru'l-Felek 'Alâ Kutbihi* başlığıyla evliyanın miracına dair mensur bir metin bulunmaktadır.

Mecmuanın muhtevası tabloya da aktarılmıştır. Genel olarak MESTAP'a uygun olarak hazırlanan bu tabloya göre manzum metinlerin ilk ve son beyitleri ya da bendleri, mensur metinlerin ise ilk ve son satırları tabloda gösterilmiştir. Metinlerin nazım şekilleri ve tespit edilebilmişse nazım türleri de belirtilmiştir. Şiirlerin vezinleri işaretlerle gösterilmiş, başlıkları *Açıklamalar* sütununda verilmiştir.

⁷ Konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Şerife Ağarı, *Risâle-i İ'tikâdiyye*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2018.

Yer ve Nu.	Marmara Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü, 13008/Y019.01; 12896/Y019.02;13009/Y019.03;13010/Y019.04;12897/Y019.05;13011/Y019.06						
Yap. Nu.	Mahlas	Matla Beyti/Bendi/Başlangıç Satırı	Makta Beyti/Bendi/Bitiş Satırı	Nazım Şekli/Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1b-8a	Usulî	Hîç niyyetsüz cihân içre dürüst olmaz ‘amel İnneme’l-a‘mâlû bi’n-niyyât buyurmuşdur Resûl	Biri budır kim cezâ kıldıkça artar zahmetüñ Bir belâ vü miñnet oldur kim qalursın bî-şevâb	Kıt’a/5	Hadis Manzum Tercümesi	---/---/--- /---	Dîvân-ı Uşulî rahimehu ‘llâhu rahmeten vâşi‘aten
8a	‘Adlî	<i>Elâ yâ eyyühe’s-sâkî edir ke’sen ve nâvilhâ</i> Ki ‘aşk-ı lem-yezel iħrâk idüpdür qalılmaz bil hâ	Yed-i kudretle tahmîr eylemiş Hâk kendü luftundan Anuñ-çün mazhar-ı gül oldu ‘Adlî bir avuç kil hâ	Gazel/5		---/---/--- /---	‘Adlî Efendi ¹
8a	‘Adlî	Benim sultânımın hâk-i deri iksîr-i ekberdür Aña kim yüz süre kimyâ-yı maħz olmak muqarrerdür	Efendim bendeñ efgendeñ seniñ bî-ħad durur ammâ Eşiğinde bu ‘Adlî kemterinüñ daħi çâkerdür	Gazel/5		---/---/--- /---	‘Adlî Efendi
8a	‘Adlî	Levh-i dilde okuyan ‘ilm-i ilâhîden sebağ Zerrece yâdında kılmaz maħv olur hep mâ-sebağ	Qıl u qâlî terk idüp dilden tırâş it ħubbımı ‘Adliyâ yazar oqursañ bâb-ı ‘aşkdan bir varâğ	Gazel/5		---/---/--- /---	‘Adlî Efendi

¹ Adlî Hasan Efendi Sümbülüyye tarikatından olup İştîplidir. İstanbul’da tahsilini tamamlamış, ardından Siroz’da dergâh kurmuş, babasının vefatı üzerine padişah fermanı ile Sümbülî Âsîtânesi’ne postnişin olmuştur. Hasan Adlî Efendi’nin bir divançesi, Dürr-i Nazîm ve Silsilenâme . adlı iki risâlesi vardır. (Yücer, 2010 38/137) Ayrıca

8b		Bismi'l-lâhi Rabbi's-semâvâti ve Rabbi'l-arazîne ve Rabbi'r-Rûhi'l-emîn...	... elfiyâtü elfiyâtü elfiyât bi-rahmetike erhame'r-râhimîn.	Nesir			
9a	Kemâl Paşa-zâde	Dil dedi başa nedür hâlün eyâ üftâde-dil Virdi ol demde cevâbın dile biñ luğf-ile baş	Çekmezem derd ü ta'ab zağm u elemden birisin Sen eger bulduğunu söyle[mez]-iseñ kardaş	Kıta/1		..-/-..-/-..- /..-	Kemâl Paşa-zâde rahmetu'l-lâhi 'aleyh ²
9a	Nev'î	'Âlem-i rü'yâdur ey gâfil hağıktatde cihân Lîk bu rü'yâyı bir ta'bîr ider nâyâbdur	Gerçi her eşyâ mu'abbirdür lisân-ı hâl-ile H'âb-ı gâflet bizde bir ta'bîr olunmaz h'âbdur	Kıta/1		-.--/-..-/-..- /..-	Nev'î ³
9a		Feth-i Kostantîn'e fırsât buldılar [ol] evvelün Feth idüp sultân Mehemmed yazdı târîh âhîrün		Müfred		-.--/-..-/-..- /..-	Diger

Dukakinzâde Yahyâ'nın Şâh u Gedâ'sına nazire olan manzum Tergîbât adlı eseri vardır. 1617 yılında vefat eden Hasan Adlî Efendi'nin kabri Sünbülî dergahının haziresindedir. (Bursalı Mehmed Tahir, 2016: 1/127)

² Bu kıt'a Kemal Paşa-zâde'nin Divan'ının Mustafa Demirel tarafından yapılan neşrinde bulunmamaktadır. (Bkz. Mustafa Demirel, İbn-i Kemal Dîvan Tenkitli Metin, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1996.)

³ Şiir Nev'î Divanı'nın tenkitli neşrinde bulunmaktadır. (Bkz. Tulum-Tanyeri, 1977: 587)

9a		Bende olma nefsiñe iki cihân şâhı iken Hayfdur büthâne kılmak kalbi Beytullâh iken		Müfred		---/---/--- /..-	Beyt
9b		Ûutb-ı cihân Şa'bân efendi kuddise sırruhu'l-'azîz hâzretleriniñ silsile-i şerîfelerin beyân ider...	... kûtbu'l-aqtâb 'Ömerü'l-Fu'âdî kuddise sırruhu'l-'azîz hâzretleriniñ kendi mübârek kâlemi ile tahrîr eylediği Menâkıb-ı Şerîf'inde murâd iden 'âşıklar âsitânede görsünler.	Nesir			Hazihi'r- risâle der- beyân-ı silsile-i şerîfe
13b	'Ömer Fu'âdî	Ne şafâdur 'ulemâ tâlib-i 'irfân olsa Mürşidi dağı anıñ kâmil-i insân olsa	Feyz-i Raḥmân[î] ile kâmil olurdu tâlib Ey Fu'âdî mürşidi mazhar-ı Raḥmân olsa	Gazel/5		---/---/--- /..-	Beyt
14a		Şerefi yeryüzünüñ zümre-i insân-ıladur Âsumâniñ nitekim encüm-i raḥşân-ıladur	Ten-i efsurdeleriñ zindeligi kan-ıladur Harekâtıyla sükûmî bed [ü] nîk cân-ıladur	Nazım		---/---/--- /..-	Beyt
14a- 14b	Necmü ddîn-i Küb râ	Bismi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥîm el-ḥamdü li'llâhi Rabbil-âlemîn ve's-şalâtü ve's-selâmu 'alâ ḥayri ḥalkıhi Muḥammedin ve âlihi ecma'in...	... fa'lem ennehü kezzâbun fî da'vâhi ve leyse fî'lihü kerâmâtun bel hüve siḥrûn vallâhu a'lemü bi's-şavâb ni'me'l-merci'u ve'l-meâb.	Nesir (Arapça)			Hazihi'r- risâle li's- şeyhü'l- kâmilü'l- fâzıl el- Mevlânâ Muḥyidd în el-

							‘Arabî kuddise sırrıhu’l- ‘azîz
14b		Gel ey cān maṭlab-ı a’lā ararsañ Bil ey dil maḳşad-ı aḳşā şorarsañ	‘ibārātünā şeybetî ve hüsni ke ve āhîr Ve külle ilā zāke’l-cemāli yeşîr	Mesnevi/19		.---/---/..-- (?)	Der- beyân-ı ender merâtib-i tevhîd- güyed
15a- 18a		Egerçi yok durur vahdetde kısmet Beyân ol resme kılmış ehl-i hikmet	Ey h̄âce kime yalvarayın ben gedā-y-ıçun Sen şāhdan şefā‘at umar h̄âce vü gedā	Mesnevi/320		.---/---/..--	Diger
18b- 52b	Cemāl- i Ḥalvetî	Ḥamd ü şükr olsun aña kim her vücūd Anuñ-iledür aña ider sücūd	Bu sırra fazl-ı ḥaḳḳ-ıla irilür Gülinden dest-i kudretle dirilür	Mesnevi/996		-.---/-.---/..-- ..-./..-./..--	Hāzā manzūm e-i Cemāled dīn kuddise sırrıhu’l- ‘azîz

19b	Rûhî	Şanma ey h̄āce ki senden zer ü sîm isterler Yevme lâ-yenfe'ûda kalb-i selîm isterler	Ezber it kışşa-i esrâr-ı dili ey Rûhî Hâzır ol bezm-i ilâhîde nedîm isterler	Gazel/13		..--/..--/..-- /..-	Güfte-i Rûhî ⁴
20a	Fuzûlî	Fazl-ı Hâk'dan kâşif-i gencîne-i eşyâ biziz 'Âlim-i ta'lîm-i 'ilm-i 'alleme'l-esmâ biziz	Ey Fuzûlî fazl-ı Yezdân'ın beyânında bugün İsm-i a'zâm vechimizdür câmi'u'l-esmâ biziz	Gazel/5		-.--/-.--/-.--	Güfte-i Fuzûlî ⁵
20b	Nesîmî	Es-selâm ey şâh-ı merdân es-selâm Es-selâm ey sır-ı pinhân es-selâm	Ey Nesîmî şâha vir yüz biñ selâm Es-selâm ey şâh-ı merdân es-selâm	Gazel/13	Nefes	-.--/-.--/-.--	Kit'a-i Nesîmî Seyyid ⁶
51b	Câmî	Sır ile sır içre sırrın sırrı vardır sırrıla Sırrı sırrla şakla sırrı sırrın içre sırrıla	K'ey şağın nâdâna açma bu rumûzuñ sırrını Özrüñi hıfz eyle Câmî halk içinde sırrıla	Gazel/6		-.--/-.--/-.-- /..-	Der-beyân-ı Câmî

⁴ Bu gazel Bağdatlı Rûhî Divanı'nın Coşkun Ak tarafından hazırlanan neşrinde yer almaktadır. (Bkz. Coşkun Ak, Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II., Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001)

⁵ Fuzûlî'nin Türkçe Divanı'nın mevcut neşirlerinde böyle bir gazel bulunmamaktadır. (Bkz. Kenan Akyüz vd., Fuzûlî Divanı, Akçağ Yay., Ankara, 1990; İsmail Parlatur, Fuzûlî Türkçe Divanı, Akçağ Yay., Ankara, 2014; A. Nihat Tarlan, Fuzûlî Divanı Şerhi, Akçağ Yay., Ankara, 2001.)

⁶ Metnin başlığında Seyyid Nesîmî yazmış olmasına rağmen bu şiir Seyyid Nesîmî'nin Divanı'nda yer almamaktadır. (Bkz. Hüseyin Ayan, Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Neşri, I-II, TDK Yay., Ankara, 2002.) Zira şiir 17. yüzyıl tekke şairi Kul Nesîmî'ye aittir. (Öztelli, 1969: 60-61)

53a	Fu‘ādī	Benim ‘azīz qarındaşlarım <i>Rahima’llāhu imra’en ‘arefeten kadrahu ve lem yete’adde tavrahu</i> mefhūmunca herkes her huşuşda...	Edeb t̄ac oldu çünkim nūr-ı H̄aḳ’dan Giyen anı bulur nūr-ı İllāhī	Nesir			Menk̄abe ‘Ömerü’l -Fu‘ādī ḳuddise sırrıhu ḫazretleri niñ menāḳıb- ı şerīfide n iḫrāc-ı taḫrīrdir beyān
53b- 76b	Ḥaṭīb	Ḥamd ü bī-ḫad ḫālīḳına ‘ālemūñ Kim nazargāḫ ḳıldı ḳalbin ādemūñ	Raḫmetu’llāḫ müstedām olsun aña Bu faḳīri ol du‘ā-y-ıla aña	Mesnevi/687	Akaidnāme	-.--/-.--/-.--	Risāle-i İ’tikādiy ye
77a		Bādeniñ vardır ḫumārı ‘ālem-i ‘aşḳıñ ḡamı Her şafāniñ bir ḡamı var her ḡamıñ bir ‘ālemi	Ḥāk-i miḫnet āb-ı girye bād-ı āḫ u nār-ı ‘aşḳ Dest-i ḳudret böyle taḫmīr itdi cism-i ādemi	Nazım		-.--/-.--/-.--	Ḳıṭ‘a
77a	Fu‘ādī	Rāziyāne anīsūn dārcımı zencebil Pişerdür hem ḡayrısı iki dirhem zencebil	... Ḥudā’dan içseñ ol şerbeti Fu‘ādī Şarab-ı taḫūr olup daḫı olur selsebīl	Gazel/5		Hece: 7+7	Der- beyān-ı şerbet

77b		Cennet-i firdevs dirler yevm-i kıyâmet olsa ..... cennetidür şehr-i Kaşamonî olsa		Müfred		Hece: 7+7	
78a		Ġam degildür gide dünyâ kıala dîn Müşkil oldur kıala dünyâ gide dîn		Müfred		..-/.-/-.-	Müfred
78a		Günâhım kûf u ..... nağmedir yâ Celîl Rağmetiñ baħrine nisbet ..... kıalîl		Müfred			
78a		Günâhım vezn idüp tartarsa Yezdân Neler çeke görüñ mağşerde mîzân		Müfred		.-./.-./.-	Müfred
78a		Ķuluna merħamet iderse yezdân Ne mağşer gösterir aña ne mîzân		Müfred		.-./.-./.-	Müfred
78a		Ağçeñi isrâf eyleme kendüñi pek şakla pek Düşmana kalursa kıalsun dosta muhtâc olma tek		Müfred		Hece:8+7	

78a		Vîrâne olacak meskeniñi cehd-ile yapıdñ Lâzım saña bir hâne dağı ‘âkıbetiñ-çün Yoğ yere sîm ü zeriñi eyleme isrâf Vîrân olan dilleriñi yap âhiretiñ-çün	Yâ Rab bizi kâzib dünyâda aç itme Aç olup nâmerde muhtâc itme Yâ Rab bize bir feyz-i kanâ‘at vir kim Nâmerde degil merde dağı muhtâc itme	Murabba/2			Murabba ,
78a		Bu dükkân şâhibini yâ Rab luţfuñla behremend eyle Ayır gönlini mâsivâdan kendüñe derdmend eyle	Şırâţ-ı müstakîmden şaşırma dâyim ayağını Menhiyâtdan elini men‘ it başını Qur‘ân‘a bend eyle	Nazım			Beyt
78b	Nesîmî	Eyâ mü‘min ger isterseñ sa‘âdet Özüñe pîşe kıl dâyim sır ‘âdet	Bu sözler hoş naşîhatdür alana Sa‘âdetdür velî ‘ayn-ı sa‘âdet	Gazel/17	Nasihatnâme	.---/---/..--	Kit‘a-i Seyyid Nesîmî kuddise sırrıhu ⁷
79a	Yahyâ	Ma‘ni-i zikri bilen ehl-i kemâl Didi kim zikr-i hudây-ı müte‘âl	Getürür zikr-i hafî vecd-ile hâl Saña bu kışşa yeter istidlâl	Mesnevi/35	Nasihatnâme	.../.../...-	Naql-i Manzûm e-i Yahyâ kuddise sırrıhu‘l- ‘azîz

⁷ Bu şiir de aynı şekilde Kul Nesîmî’ye aittir. (Öztelli, 1969: 89-90)

79b-84a		Bil ey kardaş <i>aḥlaṣake'llāhu ve aṣlehu şāneke</i> bu dünyā āfetlerin ve 'aybların görmez misin...	... Pes gerekdür ki helāl daḥı az yimek şol kadar yiye ki 'ibādeteye kuvvet ola ancak yoksa artuğı vebāldir.	Nesir	Nasihatnâme		
84b		Dilerseñ olasin ehl-i sa'ādet İdin gel ḥayr-ıla iḥsāmī 'ādet		Müfred		.---/.---/.--	
84b		Şafā bulamayasın şūfī kardaş Helālden yimeyince etmek ü aş		Müfred		.---/.---/.--	
84b		Ne yatarsın ey delü ṭuru gel eyle yarağ Yatmağ-ıla iş olmaz yük ağır menzil iraq		Müfred		Hece: 7+7	
84b		Günāh kıldım hezār estağfirullāh Kıluram āh u zār estağfirullāh		Müfred		.---/.---/.--	
84b		Sevinme dünyā varına ki dār-ı pāyidār olmaz İki gün gösterir şüret bozulur bī-ḳarār olmaz		Müfred		.---/.---/--- /;---	

84b		Ben gönül hâlâtına âşüfte hayrân olmuşam Bir dem göresin şādumân bir dem perîşân olmuşam		Müfred		---/---/--- /--- ---/---/--- /---	
84b		‘Aşka vir gönülünü gel ‘âr eyleme Zâr olur şöni var işiñi zâr eyleme		Müfred		---/---/--- (?)	
84b		Çomuşam ‘arımı ‘aşka düşelden Unutdum kârımı ‘aşka düşelden		Müfred		---/---/---	
84b		Emānet[tir] bu cān el-ḥükmi li’llāh Viren alur gine el-ḥükmi li’llāh		Müfred		---/---/---	
84b		Teñriden ni‘met dilerseñ ni‘met-i imān yeter Mürşid-i hādī gerekse āyet-i kur‘ān yeter		Müfred		---/---/--- /---	
84b		Bu ‘aşıklar meclisine eydün şaşı gelmesün Çün nazār degil toğrı şöhbete şaşı gelmesün		Müfred		Hece: 8+7	

84b		İ yârenler benim gönüm benimle çok cidâl eyler Naşihat virürem almaz muhâl-i kıl ü kâl eyler		Müfred		.---/---/--- /---	
84b		Meded yâ Rab hâlâş eyle beni boynum [u] elimden Beni kurtar dağı halkı beni bu bed-fi‘âlimden		Müfred		.---/---/--- /---	
84b		Ne resme şayd itdi seni bu dirhem ü dînâr gör Aldatdı cümle ‘âlemi bu fitne vü ‘ayyâr gör		Müfred		Hece: 8+7	
84b		Ol rahîmiñ rahmeti tutdı cihânı gam yeme Kıldı müstağrağ zemîn ü âsumânı gam yeme		Müfred		---/---/--- /---	
84b		Hağ celâle kul iseñ kulluğ eyle kul gibi Saç sakal hırka duya şakırsın bülbül gibi		Müfred		Hece: 7+7	
84b		Günâhlarım beni kıldı dîvâne Döktürem ‘ömri yaşlarum figâne		Müfred			

85a-86a	Fî beyānî'l-māye el-aşîl qala'llāhu ta'ālā lekad ḥalaqne'l-insāne fî aḥseni taqvim...	... insanı bu hāle yetişdirecek telkini bulmak lâzımdır ve şalli 'alā cemī'i'l-enbiyā ve'l-mürselîn ve'l-hamdü li'llāhi Rabbi'l-'ālemîn.	Nesir			Naql-i Risālât-ı Tasavvuf
86b	Evliyānî mi'rācı vardır ki 'ağıldan 'ibāretdür ol mi'rācı[n] bir cānibi ḥavf u recādur...	... velî 'ārif kalbi ile ol maḳāmâtı seyr eyler tevfiḳ-ı Rabbü'l-'ālemîn ve şefā'at-i seyyidü'l-mürselîn ile.	Nesir			Der-beyān-ı Mi'rāc-ı evliyā-i mādāru'l-felek 'alā ḳuṭbiyye

Sonuç

İncelediğimiz eser, Marmara Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Koleksiyonu'nda değişik adlarla kayıtlıdır ve mevcut tasnif çalışmalarına göre karışık içerikli bir mecmuadır. Ancak içerisindeki metinlerin ağırlıklı olarak tasavvufî konuları ihtiva etmesi bakımından bir tasavvuf mecmuası olduğu da söylenebilir. Zira içerisinde bulunan metinler genel olarak Halvetî tarikatının önemli şahsiyetleri tarafından yazılmış eserlerden oluşmaktadır. Bu yüzden mürettibi belli olmayan mecmuanın Halvetî bir derviş tarafından tertip edilmiş olma ihtimali yüksektir.

Mecmuada eserlerine yer verilen ve ismi tespit edilebilen 12 şair ve mutasavvıf bulunmaktadır. Ayrıca biri Arapça olmak üzere 7 farklı mensur metnin bulunduğu eserde 25 müfred, 10 gazel, 5 mesnevi, 3 kıt'a, 3 nazım, 1 murabba olmak üzere altı farklı nazım şekli yer almaktadır. Mecmuadaki metinlerin tamamına yakını dinî ve tasavvufî konuları ihtiva etmektedir. Buna bağlı olarak akâidnâme, nasihatnâme, manzum hadis tercümesi gibi öğretici türlerin yanında tasavvuf adabına dair metinlere yer verilmiştir.

Mecmuada mensur ve manzum metinlerin yanında bilgi notları, dualar, tarih kayıtları, rivayetler ve farklı eserlerden nakiller bulunmaktadır. Mecmuların önemi vurgulanırken dikkat çekilen noktalardan birisi de daha önce neşredilmemiş metinlere bu eserlerin içerisinde rastlanması ve ilim dünyasına kazandırılmasıdır. Makalede konu edilen mecmuadaki metinlerden bazıları daha önce üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış eserlere aittir. Ayrıca mevcut neşirlerde yer almayan Fuzûlî'ye ait bir gazel ve Kemal Paşa-zâde'ye ait bir kıt'a bulunmaktadır. Bu yüzden onların gün yüzüne çıkarılması açısından da bu mecmua önem arz etmektedir.

Kaynakça

Ak, Coşkun. (2001), *Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.

Ayan, Hüseyin. (2002), *Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Neşri I-II*, TDK Yayınları, Ankara.

Aydemir, Yaşar. (2007), “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3, s.122-137.

Bursalı Mehmed Tahir. (2016), *Osmanlı Müellifleri I-II-III*, (Hz. M. A. Yekta Sasraç), TÜBA Yayınları, Ankara.

Buzov, Snjezana. (2012), “Osmanlı'da Karışık İçerikli Mecmualar: Bir Başka Arşiv”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım) Turkuaz Yayınları, İstanbul, s. 33-42.

Ceyhan, Âdem. (2003), “Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C 30, s. 147-188.

Demirel, Mustafa. (1996), *İbn-i Kemal Dîvan Tenkitli Metin*, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

Gürbüz, Mehmet. (2012), “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım) Turkuaz Yayınları, İstanbul, s. 99-113.

Kılıç, Atabey. (2012), “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım) Turkuaz Yayınları, İstanbul, s. 77-96

Köksal, M. Fatih. (2012), “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*, (Haz.: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım) Turkuaz Yayınları, İstanbul, s. 411-431.

Kut, Günay. (1986), “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C 6, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Levend, Agah Sırrı. (1998), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Öztelli, Cahit. (1969), *On Yedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî*, Türk Etnografya Folklor ve Turizm Derneği Yayınları, Ankara.

Parlatır, İsmail. (2014), *Fuzulî Türkçe Divan*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Tanyıldız, Ahmet (2012), “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 5, S 21, s.224-239.

Tulum Mertol, Tanyeri M. Ali. (1977), *Nev’î Divan Tenkitli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1977.

Tunç, S. ve Sevgi, A. (2015), “Livâyî Bey Mecmuası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S 34, s.313-352.

Uzun, Mustafa. (2003), “Mecmua”, *DİA*, C 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Yücer, Hür Mahmut (2010), “Sünbülüyye”, *DİA*, C 38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.